

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petitvrstica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/2. — 1/2. zv. — Reklamacije poštnine proste

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 101.

V Ljubljani, v sredo dne 4. oktobra 1911.

Leto I.

Vidni namestnik nevidnega.

Vatikan je govoril, mož, ki se imenuje „svetega“, dasi živi in je in pije in spi in se v vsakem oziru vede kakor človek, je dal glas od sebe: Mislite, da bo blagoslovljena italijanska mornarica!

Zakrohotati bi se moral svet vpricho krvavo dramatične burke, izpred katere se razvija zastor, kažoč nam kos zgodovine človeštva v tako kričečih barvah, s tako ostrimi obrisi, da bi človek kakor vulkan izbruhnil iz sebe: Slepci, kaj ne boste izpregledali? Gluši, kaj ne boste slišali? Sanjači, kaj se ne boste zdržali?

Kaj se je zgodilo? Nekaj vsakdanjega, seveda. Vsak dan se kraje, neprenehoma se ropa, vedno se mori. Male tatove so včasih obešali za vrat, velikim tatovom obesijo včasih kaj okoli vratu. Neroden sleparček, ki je izmaknil krono, pride v zapor in nepoznavanje zakona ga ne varuje; veliki tolovaj, ki pozna zakone in je previdno plešoč med paragrafi priropal in prisleparil milion, ga zapira v blagajnice, ki so še varnejše od ječ. Kdo zlodja bi se še menil za vse variacije nelegalne razglasitve? Kdo naj se zanima za vse, kar se godi pri nočnih obiskih brez vabila, v samotnih gozdovih ali na borzah? Dogodek mora imeti že kaj posebnega na sebi, da zbudi našo pozornost; sleparja mora biti n. pr. tako humoristična kakor inspekcija kopenskega stotnika, tako predrzna kakor tatvina Mone Lize, ali pa tako vsako nesramnost presegajoča kakor italijanska ekspedicija v Tripolitanijo.

Kaj se je zgodilo? Civilizirana družba, ki še ni zaključila svojih postav, s katerimi je hotela ravno letos prepričati ves svet o svoji visoki kulturi, je postavila abruške in olimpske bandite v kot, pa se je organizirala kot razbojniška četa, kakršne ni imel niti Karlo Moor. Moderni operetni libretisti naj gredo spat, če mislijo, da kažejo bogve kakšno bujno fantazijo, kadar si izmislijo roparsko tolpo kot delniško družbo. Za rop je utemeljena marsikatera druga akcijska družba, pa ni treba mnogo fantazije, da se taka banda nekoliko karikira.

Ali tako opereto naj si izmisli kakšen pesnikovač, kakršno spravlja Italija na oder pred očmi peterih delov sveta! Tako naj se upa kakšen pisec kaj motivirati, kakor je motivirala svoj ultimatum. Tako roparsko bando naj nam še kdo prikaže!

„Eviva Tripoli italiana!“ se dero upijane patriotovske tolpe po ulicah italijanskih mest. Italijanska policija, ki bi hitro poslala karabinjere in bersaljerne nad nje, če bi kričale „Pane! Pane!“, se blagohotno smehlja, oficirji,

ki bi eventualno dali streljati nanje, jim salutirajo, prefekti jo prijazno spodbujajo in ministrstvo daje po vsem svetu brzojavno razglasiti „rodoljubne manifestacije.“

Tripoli italiana? Kako to? Tripolitanijska je turška. V vsaki zemljepisni učni knjigi se je lahko prepričati o tem. Tripoli italiana — to je prav tako kakor „slovenski Egipt“, „madjarska Srbija“ ali pa „turške Benetke“. Ali tolpa je pijana, topovi na ladjah pa so nabasani in kadar letajo bombe iz jeklenih žrel, se ne vprašuje za geografijo in pravičnost.

Ali posvetnjaki, tudi če so tako visoki gospodje kakor Giolitti in Tittoni in celo Vittorio Emanuele Secondo so vendar le grešni ljudje. Njihove oči se ozirajo po zemlji, kjer rastejo pomaranče in palme, pšenica in rože; njihove duše ne mislijo na drugi svet, kjer bodo morale dajati odgovor za svoja dejanja na tem svetu. Pa jih zapeljuje pohlepnost kakor navadne ljudi, ki nimajo izvezenih frakov in hermelina na plašču. Pa grejo ropat tuje dežele in brez vzroka morit ljudi in zapravljati večno izveličanje.

Toda v Rimu sedi še nekdo. Zastopnik onega, ki je dejal, da njegovo kraljestvo ni od tega sveta, ki je ušil ljubiti svojega bližnjega in svoje sovražnike, odpustiti dolžnikom in nastavljanje drugo lice, če je na eno padel udarec.

V Rimu sedi stari, ki se smatra za najvišjo instanco na zemlji, za vidnega namestnika nevidnega Boga, za vtelesenje najvišje pravičnosti, za nezmotljivega. Tudi ta mož, reprezentant nad zmoto povzdignjene duševnosti, besednik čiste ideje, je odprl usta in dal od sebe glas.

Kaj je dejal papež Pij X., poglavar katoliškega sveta, veliki duhovnik in pastir krščanskih duš?

Božja zapoved pravi: Ne kradi!

Ali je zagrmelo iz Vatikana: Tripolitanijska ni vaša! Ne kradite! Bog prepoveduje tatvino!

Božja zapoved pravi: Ne ubijaj!

Ali je stopil papež pred razbojnika in jim zaklical: „Ne prelivajte nedolžne krvi! Bog je ustvaril one kakor vas. Nič žalega vam niso storili. Kar počenjate, je umor in umor kaznuje Bog, v čigar imenu govorim in vas svarim!“

Zapisano je: Ne zbirajte zakladov, ki jih žro rja in moli.

Ali je varuh pravice zažugal grabežljivcem, hitečim ropat posvetne minljive zaklade in jih opomnil na zaklade v nebesih?

Rečeno je: „Kdor hodi z mečem okrog, bo pokončen z mečem.“

Ali je veliki duhovnik miru zaklical kakor nazarenski sin Petru: Vteknite meč! Osve-ta je Gospodova?

Mihajlo je otiral blato in kri z obraza in z brade in se molče oziral naokolo. Njegov pogled je šinil preko materinega obličja — zatrepetala je, stegnila se k njemu in nehoti zamahnila z roko — on se je okrenil. Čez nekaj minut so njegove oči spet obvisle na njenem obrazu. Zdela se ji je, kakor da se je vzravnaval, dvignil glavo in da so okrvavljena lica zatrepetala.

— Ali me je spoznal . . . ali res? . . . Pokimala mu je z glavo trepetaje v bridki radosti. V tem trenutku je opazila, da stoji modrooki mušik poleg njega in da gleda na njo. Njegov pogled je za hip zbudil v njej zavest nevarnosti . . .

— Kaj pa delam? . . . tudi mene primejo! Mušik je dejal nekaj Ribinu, ta je zmajal z glavo in rekel s tresočim, a razločnim in pogumnim glasom:

— Nič za to! Saj nisem sam na svetu . . . vse resnice ne polove! Kjerkoli sem bil, ostane spomin name . . . tako je! Četudi so razdrli gnezdo, in ni nič več prijateljev-sodrugov tam . . .

— To pripoveduje zavoljo mene! — je brž ugenila mati.

— Dan nastopi, ko izlete orli . . . in se ljudstvo osvobodi!

Neka ženska je prinesla vedro vode in je začela ječe in vzdihuje umivati Ribinovo obličje. Njen tenki, žalobni glas se je zapletal v Mihajlove besede, da jih mati ni razumela. Množica kmetov je stopila s komisarjem naprej in nekdo je glasno zaklical:

Čemu je spisan evangelij in za koga?

Kdo govori še tako kakor v pridigi na gori? . . . Papež Pij X. je izdal ukaz, da se moli za italijansko orožje. Zapovedal je prositi Boga za zmago italijanskih topov in italijanskih ladij. Prosi Boga, da pomaga razdejati mesta in moriti ljudi, z žalostjo napolniti srca materinska in žene izpremeniti v vdove. Papež Pij X. prosi blagoslov za orožje roparjev in razbojnikov. In je še nadalje „sveti oče“, veliki duhovnik „vere, ljubezni“, „nezmotljivi“ tolmač nauka — Kristusovega! . . .

Slepi ne vidijo, gluhi ne slišijo. In ubogi na duhu sanjajo o svojem nebeskem kraljestvu.

Uboga pravica, kje je tvoje zavetje? V Rimu — so dejali — je tvoj močni ščit, tam je pribežališče vseh, ki so nesrečni in potrti. Iz Rima pa se dviga molitev: „Večni Bog, daj sreče tolovajem in uniči one, ki se jim godi krivica. Ne pomagaj po krivem napadenim, ki imajo malo kanonov; blagoslovi razbojnike, ki jih imajo več.“

Na kaj se zanasate, trpini tega sveta? . . . Skrbste, da boste močni! Če zmagate s svojo močjo — kdove — morda bo potem Rim molil tudi za vas.

Sreča in delo.

Vsak normalen človek hrepeni po sreči. Ljudje imajo o sreči lahko različne pojme in si jo lahko zamišljajo na zelo različne načine, toda žele si je vendar vsi. Tudi asketi so na svoj način srečolovci. V zatajevanju samega sebe, v misli na svoj namen se čutijo srečne. Kdor trdi, da si ne želi sreče in da je ne mara, verjame morda samemu sebi, toda on vara samega sebe.

Hrepenenje po sreči ni nič slabega. Človek je ustvarjen tako, da si mora želeči sreče. To je prirodni nagon in priroda sama je dala človeku tak organizem, da je njegovo delovanje tem bolj popolno, čim bolj se človek čuti srečnega. Toda s samo željo je prav malo opravljen. V marsikaterem oziru ne prihajajo naše želje prav nič v poštev; tam, kjer pa so kaj vredne, ostanejo brezplodne, če jih ne podpremo s svojim delom, ki se mora gibati v smeri proti našemu smotru.

Dober del naše usode je sploh izven naše moči. Na svet prihajamo, ne da bi nas kdo vprašal, če nam je všeč ali ne in umreti mora tudi tisti, ki bi rad večno živel. Od rojstva pa do groba je toliko „slučajev“ v našem življenju, na katere ne vplivamo in ne moremo vplivati, da smo pogostoma podobni žogam, s katerimi se igrajo nevidne roke. In tako je kot skrajno nasprotje nauka o svobodni volji nastala vera v neizpremenljivo usodo, v fatum, v kismet.

— Dajte voz za arestanta, hej! . . . Kdo je na vrsti?

Potem se je oglašil komisar, kakor da je užaljen:

— Udriti te smem, a ti mene ne, ne moreš, ne smeš . . . govodina!

— Kaj? Kdo pa si ti? Ali si Bog? — je zakričal Ribin.

Cela kopa neglasnih in neskladnih klicev je prevpila njegov glas.

— Ne prepričaj se, striček! — on je oblast!

— Ne jezite se, blagorodje! . . . saj ni pri zdravi pameti . . .

— Molči, čudak! . . .

— Takoj te odpeljejo v mesto . . .

— Tam več veljajo zakoni . . .

Kriki množice so mirili, prosili, živali se v nejasen šum, vse je bilo brezupno, žalobno. Policaja sta odvedla Ribina pod pazduho po stopnicah in vsi trije so zginitili za vratmi. Kmetje so se počasi razhajali po trgi in mati je videla, da je modrooki mušik namenjen k njej in da jo izpod čela ogleduje. Noge so ji zatrepetale pod koleno — utrujeno čuvstvo osamelosti ji je stiskalo srce in slabosti so jo obhajale.

— Zdaj ne smem proč! — si je mislila. — Ne smem!

Krepko se je oprijela držaja in čakala. Komisar je stal na stopnicah glavarstva, mahal z rokami in govoril z očitajočim, brezbarvnim glasom:

Celi narodi so se včasih udajali fatalizmu. Islam, Mohamedov nauk, je do dobrega zgrajen na načelu, da je človeku vse usojeno in da ne more ničesar izpremeniti. Pri orientalih igra kismet vobče veliko vlogo. Hvalili so včasih to slepo udajanje v usodo in kazali, kaj so vse Turki dosegli, ker so šle njih čete pri vsaki priliki slepo v smrt, češ Alah že ve, kje bomo umili in če nam je usojeno, da ostane-mo živi, nam vse džavrske kroglice ne bodo mogle škodovati. Ali zgodovina nam kaže, da vsi taki narodi, ki se zanašajo le na tujo, neznano moč, propadajo. Sedanja Turčija nam žalosten dokaz, kakor z narodi, tako je tudi s posamezniki, z družinami, z različnimi skupinami človeštva.

Človeško življenje je še vedno velika ugan-ka, ki se ne ukloni ne veri, ne znanosti. A če moramo priznati skrivnosti, ki jih še nihče ni razkril, vendar spoznavamo, da je poleg neizpremenljivega, kar kljubuje vsaki volji, v življenju še marsikaj prepusteno našemu spoznanju in našim močem. To, od človeka odvisno plat življenja urediti tako l-po in dobro, kakor je na zemlji sploh mogoče, je naloga socializma. Z organiziranim smotrenim delom se imajo človeštvu olajšati tista bremena, katerih se sploh ne more iznebiti, in pribaviti največja množina užitek, ki se da doseči. Socializem ne more prečarati sveta in uresničiti vseh sanj; toda mnogo opravičenega hrepenenja lahko preustvari v resnico in mnogim željam, ki so danes neizpolnjive, lahko zgradi podlago, na kateri se pozneje uresniči.

Kakor je posamezniku po nepremagljivem zakonu sojeno, da se razvija, tako stremi človeštvo deloma zavedno, deloma nezavedno, po razvoju in rasti. Iz otroških let sili v mladeniška, pa v moška ter kopni po najvišjih vrhunecih, po udejstvovanju vseh svojih sil, dokler vidi pred seboj življenje.

Socializem je realizacija tega stremljenja. Njegova naloga je zbrati vse raztrešene, tolikokrat se gubeče, brezplodne moči in jih, danes kaotično se sukajoče in vzajemno si nasprotujoče, združiti v harmonično celoto, ki pomeni korist in lepoto obenem.

V dosego tega cilja, najvišjega, ki ga more danes zasnovati človeški um, pa je neizogiben boj proti vsem zaprekam, razredni boj, ker so zapreke razrednega značaja. Gmotna beda milionov, ta največja nesreča naše dobe, ki ne ubija le telesno cele armade, ampak uničuje neštete duhove na škodo zadetih posameznikov in vse človeške družbe, je posledica razdelitve v gospodarje in sužnje, v bogataše in nemaniče, v privilegirane in brezpravne. Obstanek razredov je največja ovira človeške sreče in napredek družbe je odvisen od tega, da izginejo razredi in zmaga vzajemnost vseh ljudi.

— Bedaki, psi! Ne da bi razumeli, se vtikate v te stvari . . . v državne zadeve! Govedine! Zahvaliti me morate, na kolena pasti pred me zastran moje dobrote! Če hočem, pojedete vsi v ječo . . .

Dve desetini kmetov je stalo s čepicami v rokah in poslušalo . . . Sternilo se je, oblaki so se spustili nižje . . . Modrooki je dospel do stopnic in dejal vzdihnivši:

— Tako je pri nas . . .

— Da-a . . . — je tiho odgovorila mati, Odkrito jo je pogledal in vprašal:

— S čim se pečate?

— Špice kupujem od bab . . . in plat-no . . .

Kmet si je počasi pogladil brado. Potem je, obrnjen proti glavarstvu, dejal leno in tiho:

— Tega pri nas ni . . .

Mati ga je gledala odzgor dol in čakala trenutka, da bo lahko odšla v izbo. Kmetov obraz je bil zamišljen, lep, oči otožne. Široko pleči in visoki mož je bil odet v kaftan, gosto pokrit z zaplatami, v čisto, katunasto srajco. rdeče hlače z domačega platna in s čizmi na bosih nogah . . .

Mati je olehčano vzdihnila. Nenadoma ga je brez previdarke, po nagonu vprašala:

— Ali lahko prenočim pri tebi?

Vprašala je in vse v njej se je napelo: mišice in kosti. Vzravnila se je, ogledujoč kmeta. V glavo pa so ji šinile bodoče misli.

(Dalje.)

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Z glasom je zgubil tudi svojo moč, stisnil je glavo med pleča, se pripognil in se s svojimi praznimi očmi obračal na vse strani; umikajoč se je z nogami oprezno otipaval tla za seboj. Vmes je kričal bričavo in plaho:

— Dobro! . . . Le vzemite ga . . . jaz grem . . . Ali pa veste, sodrga prokleta, da je političen zločinec, da ruje zoper carja, da seje punt, ali veste? In vi ga branite, a? Pun-tarji? . . . Aha . . .

Nepremično, ne da bi trenila z očmi, brez moči in brez misli je stala mati kakor v težkih sanjah, potrta od strahu in bridkosti. V njeni glavi so kakor čmrliji brenčali mrki, užaljeni in zlobni kriki ljudi, trepetal komisarjev glas in je šumel šepet . . .

— Če se je pregrešil — pred sodni-ka! . . .

— Ampak biti ga nikar! . . .

— Pomilostite ga, blagorodje! . . .

— Kaj delate, zoper vsako postavo? . . .

— Kaj potem, če vsi začno tako pretepati? . . .

— Hudiči! Mušici naši! . . .

Ljudje so se razdelili na dve skupini — ona, ki je obkročila komisarja, je kričala in vpila nad njim, druga, manjša po številu, je ostala okolo ranjenca in zamolklo, mrko mrmrala. Nekaj ljudi, ga je vzdignilo s tal, policaja sta mu hotela zopet ukleniti roke.

— Počasi, hudiči! — so zagrmeli kriki.

Do zmage vodi boj, samo boj. A ta boj morejo voditi le oni, ki imajo največ pričakovati od napredka. Nikakor se ne bodo za izpremembo bojevali tisti, ki so zadovoljni s sedanjim položajem in smatrajo vsako predruženje za izgubo.

Tudi slovenski delavci se ne morejo izogniti temu boju. Socializem more le tedaj obstati, če zmaga po vsem civiliziranem svetu. Uspeh delavstva v katerikoli deželi je tudi naš uspeh, ampak naše zaostajanje je tudi zaostajanje vsega delavstva. Samo združeni proletariati vseh narodov more premagati mednarodni kapitalizem vsega sveta.

Zato tudi za slovenske delavce ni druge poti kakor združitev v mogočno armado in boj, vzporedno in v zvezi z organiziranim delavstvom vsega sveta.

To je pot do sreče in tudi srečna pot. Zakaj največja sreča, ki si jo moremo misliti na tem svetu, za tiste ljudi, ki žive na njem, se more doseči samo na podlagi socializma. Pesniška fantazija lahko ustvarja drugačen svet in drugačne ljudi; pa si tedaj lahko misli tudi drugačno srečo. Če človeškemu telesu n. pr. ne bi bilo treba hrane, ampak bi mu zadostoval zrak, bi bili tudi pogoji človeške sreče popolnoma drugačni kakor dandanes. Ali prirodnih zakonov ne moremo izpremeniti. Za človeka, kakršen je, so materialna vprašanja neizogibna. Hrane mora imeti, če se mu to zdi lepo ali pa grdo, obleke mora imeti, kakršno zahteva podnebje, varstva proti vremenskem vplivu mora imeti. Njegova sreča ne bo popolna, tudi če ima vse to, zakaj tedaj se javljajo še duševne potrebe. Ali če niso izpolnjene niti te potrebe, tedaj sploh ne more biti sreče. Pesem o lepoti revščine je hinavska in lažniva pesem.

Socializem ima nalogo urediti gospodarsko življenje tako, da mine posamezniku vsakdanja skrb za njegove gmotne potrebe. Doseči hoče take razmere, da bo delo vsakemu človeku zagotovilo, kar potrebuje za življenje in da mu bo pridnost in sposobnost omogočila uživati tudi tiste višje, plemenitejše plodove, ki jih ustvarja telesno in duševno delo nad vsakdanje potrebe. V socializmu je torej podlaga človeške sreče.

Ali tudi v boju za socializem je že dober del sreče. Zakaj človeku, ki sodeluje, daje ta boj zavest, da se bojuje za pravično stvar, za lep smoter, za večjo srečo, za bodočnost poznih rodov. Vsak napredek, vsaka zmaga daje zadoščenje bojevniku in ga osrečuje.

Drugod ne more delavstvo dandanes iskati sreče. V organizaciji, v socialističnem delu, v boju je nahaja vsaj toliko, kolikor je mogoče v današnjem svetu, ki je od prave sreče še oddaljen kakor zemlja od sonca.

Italijansko turška vojna.

Vesti ne dežujejo takor prve tri dni; ali bolje je tako. Včeraj smo omenili, da bo treba veliko previdnosti s temi vestmi in že včeraj se je pokazalo, da smo imeli prav. Zdaj je mnogo manje poročil, a vendar nekoliko več jasnosti. Da nastane v takih slučajih mnogo govoric, ne da bi bilo umevno, odkod in kako, je stara reč. V sedanjih vojni je pa to prav razumljivo. V Italiji imajo sploh bujno fantazijo, zlasti kadar gre za njih uspehe. Tedaj postane iz vsakega komarja slon in iz vsake krčme gora. Če se pravi v Rimu, da je obstreljen turški čoln, slišijo Rimljani, da je potopljena velika barka. Po ulicah zadoni „Ev-viva“ in „Avanti!“ Tisti hip pa se za pojavi obžalovanje, da ni potopljena cela sovražna mornarica, obžalovanje izpodrine želja, iz želje se pa hitro dvigne beseda, ki se lahko razume malo tako in malo drugače in v dveh urah urah je vsak Romano di Roma prepričan, da ni nobene turške deske več na morju. Vse na dnu! ... Bilo bi pa tudi imenitno, če bi prignali vse turške ladje v italijansko sužnost. Kako torej? Potopili? Vjeli? ... Ma si, si! Senza dubbio! Potopili in vjeli. Vse do zadnje ...

V Tripolis so že davno odplule ladje. Že par dni so pred mestom. Kaj je italijanska navada čakati? Kaj še! Bombardirali so mesto!

— Pa vendar še ni vesti o tem.

— Ni vesti? Kaj? Saj ni treba. Saj je naturale. Kaj pa bi drugega! Da ni vesti? Seveda je! V kavarni ... v osteriji ... niste čuli?

Če so bombardirali, so seveda vse razdejali, Turki so zbežali, bule se jokajo ... vse kakor v naši pesmi: Cesarski bombe mečejo, se Turki 'z grada vlečejo ... Glorija vendar zamaže nekoliko neprijetni občutek razbojništva. Čim več bo tujina slišala o junških činih, tem prej bo nemara pozabila na roparski začetek. Torej kar naprej: 'l eroismo italiano! Vittoria italiana! ... Ljudje imajo vsaj kaj čitati.

Turke je spravil začetek vojne v veliko nejasnost. V mnogih krajih niso niti vedeli, da je napovedana vojna. V Prevezi tudi ne. Naenkrat grme topovi, vse je pokonci, vse razburjeno. Kdo ve natančno, kam so namenjeni streli? Ladje pred Prevezo — gotovo streljajo na Prevezo — treba je telegrafirati, v Janino,

v Carigrad ... Presenečenje, razburjenost, strah, nejasnost celega položaja ... Na drugih točkah pa zavest slabosti. Alah, le tega ne daj vedeti! ... Ne, ne! ... Ne? ... Seveda ne. Saj je tudi pred Kreto grmelo. Baje smo tudi mi potopili italijanske ladje. Eno? Več? Pred Kreto? Ne, blizu Tripolisa. Ne, eno pred Tripolisom, eno pred Kreto. Itd., itd. ...

Tudi sedaj se ne ve kdovekaj. Vendar pa toliko, da Preveza ni bombardirana, da se v evropski Turčiji ni izkrcalo italijansko vojaštvo, da ni bilo nobene pomorske bitke, izvemisti tisti napad pred Prevezo. In da je Italija zaradi tega napada vendar nekoliko v zadregi.

Zdaj kaže, da je poslej pričakovati nekoliko zanesljivejših poročil. Ali previdnosti bo vendar še treba.

Vesti o bombardiranju.

Rim, 3. oktobra. Bojna ladja „Coatit“, ki je z italijanskimi potniki iz Tripolisa priplula v Augusto, zagotavlja, da do sobote zvečer ni bilo bombardiranja.

Rim, 3. oktobra. Bombardiranje Tripolisa se ima pričeti danes.

Rim, 3. oktobra. Iz Malte poročajo, da so Italijani že zasedli Tripolis. Turške čete so se brez boja umaknile (?). Na palači guvernerja visi italijanska zastava.

London, 3. oktobra. Turške čete v Tripolis so zapustile mesto, ker je odpor nemogoč ter se umikajo v notranjost dežele, da tam organizirajo najresnejši odpor.

Rim, 3. oktobra. Vest o zavzetju Tripolisa je baje dobila angleška eskadra pred Malto po brezšičnem brzopletu.

Rim, 3. oktobra. Iz Tripolisa ni nobenega uradnega poročila.

Posredovanja.

Pariz, 3. oktobra. Na vse ponudbe za posredovanje je italijanska vlada odgovorila, da mora odklanjati vsako mirno poravnavo, dokler ne zasede Tripolitanijske. (To bi utegnulo prav dolgo trajati)

Časniški poročevalci.

Berolin, 3. oktobra. Italijanski vrhovni poveljnik general Caneva je vladno, a odločno izjavil, da ne želi navzočnosti časnikarjev pri svojih operacijah. Vsled tega so se morali vsi poročevalci odpeljati s trgovsko ladjo na Malto.

Anglija dovoljuje Turkom prehod skozi Egipt?

Berolin, 3. oktobra. Angleška vlada je dovolila turškemu vojaštvu prehod skozi Egipt, ker je Egipt nominalno turška dežela.

Angleško brodogrje.

London, 3. oktobra. Angleška sredozemna eskadra se koncentrira pred Malto.

Cenzura v Italiji.

Rim, 3. oktobra. Vse italijansko časopisje je ogorčeno in protestira proti nezasišani cenzuri brzopletih in telefonskih vesti, ki onemogoča vse časnikarsko poročanje.

Italija se umika.

Dunaj, 3. oktobra. Italija zagotavlja, da se dogodek pred Prevezo ne ponovi. Italijanska mornarica bo samo ob tripolitanskem obrežju ofenzivno operirala, povsod drugod ostane v defenzivi.

NOVICE.

* **Pogreb sodruga Wögerbauerja**, ki je umrl kot tretja žrtev krvave dunajske nedelje, kot popolnoma nedolžna žrtev, je bil v pondeljek popoldne ob veliki udeležbi dunajskega delavstva. Zaradi omejenega prostora je mogel biti vstop na pokopališče dovoljen le malemu številu pogrebcev. Ob grobu se je zbrala pokojnikova obitelj, strankino zastopstvo, socialno demokratični poslanci ter zastopniki otakringske organizacije, dočim so nepregledne množice delale pred pokopališčem špalir. Nad grobom sta govorila poslanca Schumacher in Volkert.

* **Tri osebe utionile**. Iz Dubrovnika poročajo, da so v pondeljek pri kopanju v morju utionili: Stotnik Friderik Wolf od nemškega vojnega ministrstva v Berlinu, njegova žena in vojaški intendant Hanak iz Sarajeva. Našli so samo truplo Wolfove žene.

* **Saharin in anarhisti**. Praška policija je obdolžila nekaj praških anarhistov, da so vtihotapljali saharin čez mejo. „Pravo lido“ poroča, da je policijska obdolžitve brez podlage. Pri hišni preiskavi aretiranih anarhistov je policija pač našla saharin, toda le za domače potrebe. Praška policija bi rada dobila pretvezo za preganjanje njej neljubih oseb, pa je razširila bajko o tihotapstvu s saharinom.

* **Občinski odborniki, ki ne znajo pisati**. V ogrskem mestecu Mako so bile volitve v občinski zastop. Proti izvolitvi nekaterih odbornikov je bil podan ugovor, češ da gospodje občinski očetje ne znajo čitati in pisati. Ker ogrski zakon zahteva od izvoljenec ta minimum izobrazbe, so se morali novoizvoljeni mestni gospodarji radi ali neradi podvreči izpitu — iz čitanja in pisanja, ki ga je odredila politična gospodstva. Del „osumljencev“

je ob precejšnji dobrohotnosti izpraševalne komisije — izkušnjo obstal, dočim sta dva izvoljenca propadla in bo treba namesto njiju izvoliti dva druga odbornika.

* **Nemški državni zbor** je sklican za 17. oktobra ob 2. popoldne. Na dnevnem redu prve seje so samo poročila o peticijah.

* **Osemdeset bark ponesrečilo**. Iz Antwerpena poročajo, da je bilo med zadnjimi viharji na vzhodni Šeldi osemdeset ladij in čolnov poškodovanih. Štirideset se jih je pogreznilo. Mnogo ljudi je utionilo.

* **Tatvina Gioconde v Parizu nam ne imponira**, s tem naslovom je peterburški list „Herold“ priobčil neko poročilo, ki dokazuje, da je v Rusiji še marsikaj mogoče, kar se vendar ne da izvesti na Francoskem. Tu se ukrade slika iz muzeja in vsa Frauajja je zaradi tega ogorčena. V Peterburgu pa so ukradli cel muzej in šele tatvina Gioconde je zbudila zanimanje za ta nenavadni dogodek. V Aleksandrovem gledališču je svoječasno neki prijatelj umetnosti, po imenu Grogunov, zbral muzej dragocenih slik. Dokler je živel, je sam skrbel, da je bil muzej dobro zavarovan in zastražen. Tudi za povečanje muzeja je storil vse, kar je bilo v njegovih močeh. Pred nekaj časom pa je Grogunov umrl. Od takrat pa se ni živ krst zmenil za zbirko slik v Aleksandrovem gledališču. In od umetnin, ki jih je bilo zbrano več sto, ni danes nobene več. Muzej se je razkidal kakor kafa. Nihče ne ve, kje je, nihče ni videl, kam so odnesli slike. Zginilo je pa tudi še kaj drugega. Ob Ivanovih vodopadih na zgornji Nevi je stala starodavna palača carice Katarine Velike. Bila je znamenita zaradi svojih dragocenosti in sijajne opreme. Davno pa se ni nihče več menil za palačo, katere posestnica je bila pa že mrtva. Končno pa je odločila dvorna uprava, ko je slučajno zvedela iz nekih aktov o stvari, da se palača pregleda in renovira. Uradniki so odšli na pot, ko pa so došli, ni bilo več palače. Ni je bilo! Poznalo se je sicer še natančno, kje je stala, ali bilo je ni več. Palača je bila ukradena. Cel muzej ukrasti, celo palačo odnesti, to naj pokažejo Francozi. Tatvina ene slike? — Ne, to nam ne imponira!

Ljubljana in Kranjsko.

— **Slovenske klerikale** je spravila tripolitanska afera nepričakovano v veliko zagato, iz katere se sedaj motajo kakor muha iz pajkove mreže, pa se le boljbolj zapletajo vanjo. Še v soboto so bili vsi navdušeni za italijansko roparsko ekspedicijo. Z vsem svojim naknadnim komentiranjem ne morejo utajiti, da so odobraval italijanski napad. Uživali so kakor pijanec pri evičku, da so mogli brez narodnih moralnih ozirov pokazati, kako jim je pri sreč. „Kaj pravica! Italijani potrebujejo Tripolitanijsko, pa si jo bodo vzeli!“ — to je bil očitni misel in očitna tendenca klerikalnih besed. Do nedelje. Le klerikalno časopisje zadnjega tedna je treba čitati, pa se vidi, da je tako in prav nič drugače ne. Ta teden pa je prišlo naenkrat drugače. Zdaj so Italijani tudi v klerikalnem časopisju naenkrat roparji, zahrbtni napadalec in za besedo „junaki“ dobivajo klicaj. Odkod vendar ta nagli preobrat, ki ga sleparska klerikalonska žurnalistika z vsemi svojimi nesramno predržnimi lažmi ne more utajiti? Kako da je klerikalnim modrijanom danes naenkrat vse črno, kar jim je bilo včeraj belo in dolina, kar jim je bil včeraj hrib? ... Aj, odtod, ker imajo klerikale „prepričanje“ in ker znajo „samostalno soditi“; ker pišejo vedno le „po svoji duši“. Le da nosi njih prepričanje enkrat Gautsch v žepu, drugič sodijo čisto samostalno, kakor ukazuje Aehrenthal in tretjič ne vedo, če so pustili svojo dušo na Dunaju ali v Rimu. Seveda pa je napravil Aehrenthal veliko napako, da ni takoj, ko je bila vojna napovedana, podal klerikalnim troblom navodil, kako imajo pisariti. Če imajo taki modrijani le 24 ur pisati po svoji glavi, je pa kozel neizogiben. Tako se je to zgodilo in zato morajo klerikale zdaj preklinjati, kar so še v soboto blagoslovljali.

— **Gospod škof Anton Bonaventura** je zopet enkrat blagovolil preklesti neklerikalne časopise in razširiti ta bogoljubni čin po vseh cerkvah svoje škofije. Seveda je med temi „nesrečnimi“ listi tudi „Zarja“ in da gospod Tone v škofiji le ve: Sram bi nas bilo, če bi zamolčal naše ime, kadar tako krščansko praklinja in robanta. Že davno smo spoznali, da ima fini Tone s svojimi pastirskimi pismi, s katerimi bi v slovenščini na vsakem izpitu ropadel, kakor je dolg in širok, edini namen, delati amerikalnsko židovsko reklamo za klerikalne „platece“. Namreč — namen ima. Če misli, da ga tudi doseže, tedaj misli prav slabo. Je že res, da je reklama zlasti pod vplivom amerikalizma dobila včas precej kričave oblike; ali sama kričavost le ne zadošča. In v srednji Evropi se vobče zahteva, da je tudi reklama vsaj nekoliko okusna. Jegličevi pastirski listi so pa ravno tako okusni kakor njegove glasovite brošure. Mogoče pa da se je sicer zelo trdoglavi mož vendarle prepričal, da ne more s svojimi pisarji vplivati na nobenega količjak inteligentnega človeka več, pa maže zato svoja „pastirska“ pisma nalašč

le za „ovčice“. „Zarota zoper Kristusa“ in enake neslanosti, ki jih raztresa milostljivi zelot, pričajo tako glasno zoper razum, da se mora že zaradi tega ponesrečiti namravana reklama. Ali če bi imel Jeglič svetovalec, ki bi mu res želeli dobro, bi mu bili že davno svetovali, da naj v svojem interesu opusti abotni ton svojih štilističnih krparij, pa da naj se vendar enkrat navadi pisati kakor pišejo v dvajsetem stoletju ljudje, ki so hodili nekoliko v šolo. Zakaj Bonaventura, ki bi srčno rad škodoval nam, ne škoduje nikomur toliko kolikor sam sebi. Čim več izdaja takih pastirskih pisem, tem bolj gre njegov ugled rakom žvižgat. Pa ne gre za respekt tistih, ki ga sploh nimajo pred naslovi in barvami na oblekah! Za take ni dovolj, da je človek škof; če hoče imeti ugled, si ga more pri takih šele pridobiti. Ali če bi Bonaventura znal odpreti oči, bi lahko opazil, da se mu boljbolj posmehujejo in rogajo tisti, o katerih menda misli, da imajo že po svojem poklicu večje spoštovanje do njega. Nas pač ne more boleti srce, če se legende o dostojanstvu in takih rečeh razblinjajo. Zato privoščimo tudi Jegliču, kar ga veseli. Če mu delajo njegova pastirska pisma zabavo, naj jih piše magari vsak teden po eno. Naj le dokazuje, da sta mu vera in kšefti „Katoliške tiskarne“ identična pojma. Če bo končno kdo žaloval zaradi posledic — mi ne bomo!

Zima priklma, tlička spodl ...

Piše nam čitateljica našega lista: „2. oktobra kaže koledar — zgrozila sem se! Prišla je mlekarija in mi povedala: „odslej boste plačevali mleko po 24 vin. liter“. Prišel je premogar ter mi oznail: „odslej je premog po 3 K 20 vin. sto kil ...“. Groza — kaj bo, kaj bo?! Kdor pride, zdraži — plače pa vedno ene in iste. Zima prihaja: zdražili so premog, zdražili so petrolej, zdražili drva. Otroci žele toplejše obleke, boljše hrane — in meni mlekarija združuje mleko. Obupana sem, in res ne vem, kaj bi počela ...“. Tako nam piše. Priobčujemo brez vsakega dodatka, saj to samo govori dovolj glasno.

— **Slovenska Filharmonija** je priredila v nedeljo svoj prvi ljudski koncert v dvorani „Uniona“. Napovedano je bilo sicer, da se pri točkah drugega sporedovega dela ne bo serviralo; ali to je le tako na papirju. Na odru se lahko igra najfinišji pianissimo, po dvorani pa štrkljajo čevlji težki kakor za hojo na Triglav, po mizah rožljajo krožniki, na tla padajo žlice in vilice in najuljudnejši gostje vodijo takrat najglasnejšo konverzациjo Čemu se torej pravi, da se pri tej ali oni točki ne bo serviralo? ... Če bi le bilo dobre volje, bi se to prav lahko izvršilo, v Ljubljani prav tako kakor drugod. V Monakovem imajo pač zelo žejna grla; saj so zaradi tega glasoviti. Ali pri takih koncertih je vendar stroga navada, da se servira izključno le v pavzah. Seveda je to v prvi vrsti odvisno od gostov ... To bi bilo tembolj priporočljivo, ker zaslužijo taki koncerti Filharmonije, kakršen je bil nedeljski, posluh. Spored je bil izbran, izvajanje vzorno in taktirka gosp. Talicha je znala spraviti vse finosti produciranih kompozicij do prave veljave.

— **Kovinarska seja** je danes, v sredo zvečer takoj po delu. Prosi se za točnost.

— **Organizacija konzumentov** v Ljubljani je „Konzumno društvo za Ljubljano in okolico“. Delavci, v času sedanje druginje se strnite v močno organizacijo konzumentov! Pomagajmo si sami! — Pisarna konzumnega društva za Ljubljano in okolico je v Selenburgovi ulici 6., II. nadstropje.

— **Odbor pevskega zbora „Vzajemnosti“** je na svoji zadnji seji sklenil vpeljati pevske šole, ki se je pričela v sredo, dne 4. oktobra in bo pouk tekom zimске sezone vsako sredo. Začetek točno ob 8. zvečer. Vsi sodelujoči člani pevskega zbora „Vzajemnosti“ imajo brezplačen pristop. Kdor še ni član „Vzajemnosti“, pa bi se rad udeleževal poudka, naj se vpiše. Za vsakega pevca je največjega pomena, da si pridobi tudi potrebne teoretičnega znanja. Zato se razume samo po sebi, da bodo vsi člani porabili priliko, da se temeljito izvežbajo. Vabljeni so pa tudi drugi sodrugi, ki imajo veselje za petje. Odbor pevskega odseka bo ustrezal vsem potrebam, kolikor bo le mogel.

— **Solo za glasovir** otvori pevski odsek „Vzajemnosti“ za zimsko sezono. Priglasje sprejema pevovodja sodrug Balog vsak dan od 4. do 6. popoldne, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 11. popoldne v društvenih prostorih, Selenburgova ulica 6. v drugem nadstropju. Kdor hoče, se pa tudi lahko vsakčas pismeno priglasí odboru pevskega zbora „Vzajemnosti“, pod enakim naslovom. Vpisnina za ta pouk znaša enkrat za vselej 2 kroni, mesečna pristojbina pa 5 kron. Poučuje se v slovenskem in nemškem jeziku. Opozarjamo na to šolo starše in mladino.

— **Novi člani za pevski zbor „Vzajemnosti“** se sprejemajo vsak torek in četrtek pri pevskih vajah, ki so redno ob osmih zvečer.

— **Z Viča** nam pišejo: V nedeljo so imeli klerikalec pri nas shod, na katerem je govoril dež. odbornik dr. Pegan. Šlo je za ob-

H. Suttner, Ljubljana

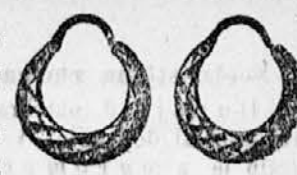
Mestni trg (nasproti rotovža) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

==== Pripravna birmanska darila. ====

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

==== Ceniki zastoj in poštnine prosto. ====

činske volitve. Strašansko se je moč jezil na viško-glinške socialne demokrate in udrihal po nas, da je bilo groza. Seveda so mu njegovi backi s frančiškani vred z zadovoljnimi obrazi pritrdili. Lepo je pa opisoval klerikalcem, kako bode tedaj, ko bodo oni absolutni gospodari. Seveda mu mi tega nismo verjeli, ker smo že vnaprej vedeli, na kakšen instrument jim bo godel, temveč le pomilovali smo tiste zaslepljene ljudi, ki si dajo tako lepo mazati oko ušes. Nadalje je moč pripovedoval tudi o razmerah v deželni bolnišnici in obljuboval, kakor po stari navadi, da mora enkrat red napraviti. Da in ja, g. dr. Pegan, zelo koristno bi bilo to in še mi socialisti bi vas pohvalili, da s takim zdravnikom korenito pomagate, ki pri bolniku zaspi, namesto da bi ga preiskal in zdravila zapisal. Ni čuda toraj, g. Pegan, delavsko ljudstvo se pritožuje nad razmerami v bolnici in pritoževalo se bo tako dolgo, dokler se temeljito ne preuredi. Vse drugače bi govorilo delavstvo, zlasti delavke, ko bi prišle na tisti shod v društveni dom. Vam pa, g. doktor, svetujemo, napravite najprej red, ako ste v stanu, potem šele pridite in govorite delavstvu o razmerah v deželni bolnišnici. Capito!

Viško-Glinške veselice. Pišejo nam: Viško županstvo se prosi, naj blagovoli pojasniti, koliko je donesla letošnja predpustna licenca od dveh veselic, katere so se v gotovih lokalih nekje v Rožni dolini vršile baje do beglega dneva? Mislimo, da niti fika ne. Gosp. župan se bo mogoče še spominjal, saj je bil sam na eni tistih veselic približno do 4. junija navzoč. Čudne nazore ima naš g. župan, da nekatere gostilničarje tako protežira, če pa ima drugi le nekaj minut čez policijsko uro odprt svoj gostilniški lokal, priroma takoj drugi dan občinski sluga po dotični znesek. G. župan, kaj če bi se držali pravila: „Zakon ne pozna nikakih izjem?“

Tržič. Shod proti draginji bo v nedeljo 8. t. m. ob pol 4. popoldne v gostilni pri Pelarju. Sodruzi v Tržiču in okolici, agitirajte za obilno udeležbo.

Tržičke soc. dem. delavce blate klerikalni listi na vse pretege. Izmišljujejo se zlobne laži, samo da bi jim izpodkopali ugled pri ljudstvu. No, težko pojde klerikalcem izpod rok, ker so naši sodruzi v vsakem oziru poštenji in značajni.

Člani „Konzumnega društva za Ljubljano in okolice“ v Tržiču se opozarjajo, da do 18. t. m. oddajo vse dividendne znamke v prodajalno proti potrdilu. Znamke se začno sprejemati 9. t. m. Znamkam se mora priložiti tudi članska knjižica.

Podružnica Splošne Delavske Zveze „Vzajemnosti“ v kolo dvorskem okraju ima občni zbor v četrtek ob 8. zvečer v „Internatulu“ na Resljevi cesti 22.

Na naslov kamniške pošte. O razmerah na kamniški pošti nam prihajajo večne tožbe. Ne le, da je občevanje z ljudmi, ki imajo opravila na poštnem uradu, skrajno neprijazno, imajo zlasti stranke z ekspresnimi pošiljatkami in z brzojavi velike težave in precejšno porcijo potrpljenja, preden pripravijo pošto osebo do tega, da odgrne zeleno zaveso z okenca. Krivcem na kamniški pošti priporočamo, da se čimprej privadijo misli, da službi pošta interesom občinstva in ne narobe. Sicer bomo morali iskati drugod pomoči! In še eno vprašanje: Kaj je z letnim pismošom? Letos se je kar poštni hlapec ukvarjal s pobiranjem konjskih odpadkov in z dostavljanjem pošte. Ali je poštno ravnanje pozabilo na pismošono?

Današnji številki jo kot priloga pridjano vabilo na naročbo „Slovenskega Ilustrovanega Tednika“. List izhaja šele pol leta, a priobčil je že toliko lepih in zanimivih slik iz slovenskih krajev in drugih zanimivosti, da list vsem prav toplo preporočamo. List je nepolitičen in neustrankarski ter rad priobčuje slike in opise o delavskem gibanju n. pr. o železniškem štrajku na Angleškem, o draginskih demonstracijah na Dunaju, o izletu Tržačanov v Ljubljano i. t. d. Naj bi si „Slovenski Ilustrovani Tednik“ naročili vsi, ki hočejo imeti dober zabaven in poučen list. Opozorjamo na prilogo!

Goriško.

Iz Nabrežine. Veselo zanimanje za „Zarjo“ je opaziti med nabrežinskimi železničarji; vsak, kdor jo čita, jo pohvali, da je za delavce in revne sloje neprecenljive vrednosti! Vsak dan komaj čakamo, da jo dobimo s pošto, nenaročnički pa jo kupujejo pri prodajalki časnikov na postaji. Pri nas ima „Zarja“ lepo število naročnikov, pa še vse premalo; list, ki tako krepko zastopa tudi naše koristi, bi moral biti med nami še bolj razširjen, saj je vendar tako poceni, da se, četudi je draginja, vseeno lahko odtrga za naročnino. Lahko se

pa tudi po dva in dva naročita na „Zarjo“, ker bolj ko se bomo mi zanimali zanjo bolj se bo izpopolnjeval naš dnevnik! Če pogledamo delavce drugih narodnosti, vidimo, kako se za nimajo za svoje časopise, ki izhajajo že na osmih in večih straneh, ravno tako moramo tudi mi, zaostali slovenski proletarci, skrbeti za našo „Zarjo“! Lahko bi pa železničarji tudi drugače skrbeli za razširjenje „Zarje“. Ko gredo na četrt vina v gostilno, pa bi popražili po „Zarji“ in če je ni, pa bi agitirali, da se gostilničar naroči. Kjer ne marajo „Zarje“, tam, vedite, tudi nas mrze! Torej na delo, sodruzi železničarji, za naš dnevnik!

Iz Solkana. V nedeljo je bil ustanovni občni zbor izobraževalnega društva. Zbora se je udeležilo časa in razmeram primerno število, pokazalo se je, da se delavstvo za društvo zanima. Zbor je otvoril sodr. Srebrnič s kratkim nagovorom, v katerem je povdarjal, naj bode društvo nekako središče delavskega življenja in gibanja v Solkanu. Izvolil se je odbor, ki nam jamči, da bo društvo dobro uspevalo, da bo zaznamovati v delavskem napredku lep korak naprej. Kot druga točka je sledil pogovor o konzumnem društvu. Tozadevno se je izvolil odbor petih članov, da stopi v pogajanje s tržaškim konzumnim društvom. Na to je predaval sodr. dr. Tuma o Tolstem. Očrtal nam je v jasnih potezah burno življenje velikega misleca; naslikal nam je predvsem njegovo razmerje do cerkve in oficijelne vere in kazal razliko med obema. Očrtal nam je tudi temeljne nauke o njegovem življenjskem naziranju in primerjal v koliko se skladajo ali ne z naukom socializma. Delavstvo je hvaležno sodr. pedavatelju za njegovo zanimivo predavanje in se je razšlo v nadi, da se še večkrat snide na sličnih sestankih.

Nepopoljšljivim hujšakem.

Trst, začetkom oktobra.

Kadarkoli so na dnevnem redn. važna delavska vprašanja, stopajo na delo hujšaki, ki se zbirajo v tržaškem „Narodnem domu“. Izšolanim po kranjskih klerikalcih se jim mora priznati, da so v hujšanju mojstri, čeravno se pri tem svojem nečednem poslu poslužujejo babjih sredstev. Namen hujškanja je prozoren: Treba je odvrti pozornost delavstva od važnih delavskih vprašanj in od protijudskega delovanja narodnjakarskih poslancev.

Kadar je profesor Mandič v državnem zboru zagovarjal kanone, svinčene krogle in bojne ladje, pa so bili narodni delavci nato opravičeno razburjeni, je narodna gospoda potolažila delavce s shodom zoper draginjo, kjer se pa ni govorilo proti draginji, marveč le hujškalo zoper socialne demokrate, ki imajo pogum napadati „v narodnem delu osivele moč“. In narodni delavci so bili zadovoljni.

Ko je v državnem zboru dr. Gregorin glasoval proti uvažanju argentinskega mesa in se je dr. Rybar glasovanju diplomatično odtegnil, je bilo delavstvo zopet razburjeno. Treba ga je bilo pomiriti, treba je bilo temu delavstvu, ki je začelo verjeti svojim očem in socialnim demokratom, pokazati socialiste v protinarodni obleki. To nalogo si je prevzel dr. Rybar pa tekem v Tržič na veliko Ciril Metodovo skupščino in tam blatil pa obrekoval socialne demokrate. Dr. Rybar si je mislil, da bomo začeli z njim polemizirati, pa da bo ob tej priliki delavstvo pozabilo na draginjo. Pa se je dr. Rybar zmotil. Njegove govorice so nas svoj čas pač razburjale, toda sedaj, ko se je dr. Rybar razvil v fonograf in so njegovi stereotipni govori plitvi kakor cerkniško jezero v avgustu, nas pač ne more ne vznemirjati ne žaliti njegovo obrekovalanje in govorčenje o protinarodnosti socialnih demokratov in o našem protijudskoškem delu. Takim oziranjem verujemo kvečjemu še stare babice. Brez socialnih demokratov ne bi bilo v tržaški ciril-metodovi šoli nikdar podržavljenih deset učnih moči. In ako bo imenovana družba sezidala v Trstu veliko in lepoljudsko šolo, se imajo tržaški Slovenci zahvaliti socialnim demokratom. To vedo in celo priznajo tudi najbolj vneti mežnarji velikega tržaškega narodnega popa.

In res, delavci niso poslušali socialističnega obrekovalca na ciril metodovi skupščini, pa so nadaljevali z nami vred proteste zoper draginjo in njene zagovornike. To je „Edinost“ razjezilo in je napisala dolg članek, kjer je učila delavce, naj ne zahajajo na naše shode protestirati proti draginji, češ, zna se zgoditi, da bi pri kakšni demonstraciji „trpeli“ tudi slovenski delavci. V resnici se je „Edinost“ bala, da bi se narodni delavci navzili preveč revolucionarnega duha in pokazali hrbet njim, ki so v resnici največji škodljivci slovenskega ljudstva sploh.

Par mesecev potem, ko so se začeli železničarji pripravljati na gibanje za zboljšanje svojega položaja, se je zbudila tudi neka zveza jugoslovanskih železničarjev, neko enako nemško in enako češko železničarsko društvo. Ko so ta društva zvedela, kaj namerava naša železničarska organizacija, so začela delovati proti korakom poslednje. In „Edinost“, ta v samem „rodoljubu“ osiveli list, je na mah podpiral nemške delavce in nemške uradnike proti slovenskim socialističnim delavcem. Imenovana v mednarodno koalicio združena društva so hotela najprej uprizoriti gibanje, če tudi niso še niti vedela, kaj zahtevati in niso vložila zahtev, pa samo zato, da bi se lahko reklo, da so bili oni prvi, ki so gibanje začeli. Takoj nato je začela „Edinost“ napadati socialistične železničarje češ, da hočejo krumiriti, da delajo zgago itd. Ker se pa naši zavedni železničarji vendar niso dali od „Edinosti“ in njenih krumirskih privržencev speljati na led in ker ne znajo oni junaki niti samostojno misliti, so zopet sklenili, da se pravzaprav nesocialistični železničarji niti ne bodo udeležili nobenega boja. Takoj nato je „Edinost“ drnila plahto svoje vihrave zastave, pa pripovedovala, da hočejo neki socialistični železničarji delati revolucijo, da hujškajo narodne (reci nezavedne) železničarje ter da so socialni demokrati sklenili bacniti iz službe vsakega, ki se ne bo ravnal po socialističnih pravilih. Ako to ni otročarija in hudobna plitva hinavščina potem res ne vemo kaj naj bila otročarija in baharija. In „Edinost“ pa njeni mežnarji v raznih zvezah si še domišljujejo, da jemljemo njene zveze za resne reči. Ni treba tega verjeti. Mi smo dovolj močni, da lahko živimo brez njih in njih trabantov. Kljub vsemu pa pride dan plačila. In dr. Rybar bo še dočkal, da bo kakor pokojni Venezian kumoval poginu svojega protijudskega dela.

Umetnost in književnost.

Opera. Snoči se je otvorila letošnja operna sezona z mnogo obetajočo prognozo. Pel se je Verdijev „Rigoletto“. Če se izpolni, kar bi bilo pričakovati po snočnem uspehu, tedaj bo ta predstava važen mejnik v razvoju slovenske opere. Na taki višini stoječe operne eksekucije že dolgo nismo videli v Ljubljani. Vsi deli so tako lepo, skoraj bi se lahko reklo, da ne pomenijo mali ugovori v nekaterih posameznostih veliko. Že orkestrova predigra je elektrizirala s preciznostjo in temperamentom ter je ustvarila ugodno razpoloženje, ki se je potem še stopnjevalo. Slišali smo dobre soliste in dober zbor, tako dober, kakor že dolgo, dolgo ne. Posamezne partije so peli: Vojvoda g. Krampner, Rigoletto g. Novak, Giloo gospa Strozijeva, starca gosp. Bukšek, Magdaleno gospa Fodrantspergova, Sparafucila g. Krizaj. Obširnejše poročilo še objavimo.

Slovensko gledališče. V soboto se je ponavljala Giessova „Grešna ljubezen“. Uspeh premiere se je pri reprizi še povečal. Bilo je zopet videti, da so razmere, v katerih se mora drama kvečjemu po dvakrat igrati, enostavno nevzdržne. Na ta način ne more naša drama nikdar priti na vrhunc, ki bi ga prav lahko dosegla s temi močmi, ki jih ima sedaj na razpolago. Ponavljajna gonja, ki je v navadi pri virtuozi in pri kupčijskih gledališčih, ni za nič; vloga, v kateri mora igralec nastopati po tridesetkrat, petdesetkrat, stokrat zapored, mu mora časoma postati zoprna kakor šolska naloga. Ali če jo mora po drugi predstavi odložiti, se ne bo mogel nikdar spopolniti, zlasti ne v psiholoških vlogah in v psiholoških dramah sploh. Sobotna predstava je bila boljša od prve, ker so igralci našli še to in ono, kar jim je ušlo pred premiero in opazili to in ono neuglajenost, ki se da poravnati. In če bi mogli nastopiti še nekočkrat, bi morda dobili tako predstavo, da bi jo lahko imenovali popolno. Občinstvo, zlasti tisto, ki pušča votline v parterju in v ložah, naj bi pokazalo nekoliko več zanimanja za dramo, pa bi šlo. — Kako potrebno je, da ima igralec priliko živjeti se temeljito v svojo vlogo, se posebno lahko opazi v „Grešni ljubezni“. Drama ima sila kočljive prizore. Če bi jo bil spisal recimo slovenski pisatelj, bi mu dvajset peres dokazovalo, da je n. pr. drugi akt psihološko nemogoč. Čemu sili Carli v Fabricija kakor sitna muha in mu hoče on, ki je precej podoben skopuhu — a tout prix vsiliti svoj denar, ko mu je Fabricij že tolikrat povedal, da ga ne potrebuje? Stvar se res zelo približuje neverjetnosti, pa bi človek dejal, da se mora Carli le zato pehati, da pride avtor tja, kamor je hotel. Da morajo tudi momenti igralcem delati težave, je pač naravno in marsikatera pojasnjujoča intimnost se ne opazi na prvi pogled. . . . Ga. Danilova je imela v soboto predvsem mnogo boljše masko kakor na premieri; tudi njena igra je bila bližja Emi, kakor prvič. G. Nučič

je izžrpal iz svoje vloge zlasti v drugem in tudi v tretjem aktu nekatere detajle, s katerimi je močno povzdignil svojo igro. To se lahko pravi tudi za g. Skrbinska. Če bi ostala stvar še na repertoarju, bi svojemu priznanju dodali še nekatere misli. Ali obligatni dve predstavi smo že videli, pa se ne upamo misliti, da doživimo še tretjo. — an.

Železničarske žene, pozor! V petek 6. t. m. ob 7. zvečer je v gostilni gospe Favaj poleg kolodvora v Sp. Šiški železničarski društveni shod. Želeti je, da se tega shoda shoda žene železničarjev kar v največjem številu udeležijo!

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Italijani v Tripolisu.

Carigrad, 4. oktobra. Italijanske čete so zasedle Tripolis; turško vojaštvo se na povelje iz Carigrada umika v notranost dežele, da se tako olajša diplomatsko posredovanje vesil. Mirovne akcije se poleg Francije udeležijo tudi Anglija. Premirje je le še vprašanje nekaj dni.

Malta, 4. oktobra. Turško vojaštvo, ki je zapustilo Tripolis, je napravilo okope v bližini mesta. Turška posadka računa na pomoč 6.000 z mavzaricami oboroženih Arabcev. Glavno taborišče se nahaja 80 kilometrov od obale. V Tunisu je nastalo živahno gibanje.

Italijanska ekspedicija.

Rim, 3. oktobra. Iz Sirakuze poročajo, da je v spremstvu vojnih ladij odplulo pet transportnih parnikov z moštvom, orožjem, strelivom in živim v Tripolis.

Turške vojne priprave.

Solun, 4. oktobra. Že dva dni utrjujejo obalo z mrzlično naglico. Svetilnik Kasandra je ugasnjen. V Karburnu so spravili težko artilerijo; dohod v luko je pounči za vse tuje ladje zaprt. Vojni minister je ukazal poveljnikom v Solunu, Skoplju in Kosovu, da pripravijo vse potrebno za 100.000, o. z. 50.000, o. z. 30.000 moč.

Turško brodogradje.

Carigrad, 4. oktobra. Od turškega brodogradja se niso vrnile v Dardanele 4 vojne ladje.

Rim, 3. oktobra. „Tribuna“ poroča, da turško brodogradje ni v Dardanelah, temveč da križari v Egejskem morju. Italijanska eksadra ima nalog, da izzove pomorsko bitko ali pa blokira turško brodogradje.

Rim, 4. oktobra. Italijanske trgovske ladje v Rdečem morju so v nevarnosti, da jih Turki zaplenijo; več ladij se je vrnilo v masvaško luko.

Turčija okupira italijansko Eritrejo.

Carigrad, 3. okt. Porta je ukazala poveljniku ekspedicijskega zbora v Jemenu, da zasede s pomočjo turškega brodogradja v Rdečem morju Italijansko obalo Eritreje.

Mirovna pogajanja.

Dunaj, 4. oktobra. Oficijozna „Allg. Ztg.“ izjavlja, da mirovna pogajanja med Turčijo in Italijo v sedanjem trenutku ni misliti. Vojaške akcije morajo bolj napredovati.

London, 4. oktobra. „Times“ poroča, da je Italija pripravljena plačati Turčiji 60 milijonov frankov odškodnine za Tripolitanijsko.

Carigrad, 4. oktobra. „Neologos“ poroča o novih predlogih Italije: Tripolitanijsko preide v civilnem in vojaškem pogledu v italijansko upravo pod formalno nadoblastjo Turčije. Na čelo uprave stopi turški namestnik, ki ga predlaga Italija. Italija plača Turčiji odškodnino in prevzame poročstvo za integriteto Turčije. Če ministrski svet odobri te pogoje, odpotuje nem. poslanik Marschall takoj v Berlin, da pospeši pogajanja.

Avstrijsko vmešavanje.

Milan, 4. oktobra. „Secolo“ poroča, da je avstrijski vnani minister grof Aehrenthal zagrozil ital. poslaniku vojvodi Avarni z odločilnimi koraki, če se ponove napadi italijanskega brodogradja na albanski obali. Italijanska vlada je ustavila vse nadaljne vojne operacije v Jadranskem morju.

Socialistična zmaga v Ottakringu.

Dunaj, 3. oktobra. Pri današnji državnozborni dopolnilni volitvi v Ottakringem okraju je z ogromno večino zmagala socialna demokratična kandididatka dr. Sever. Dobila je nad 9000 glasov! njegov krščansko socialni nasprotnik je zaostal za 2000 glasov v manjšini.

Gautscheva pogajanja.

Dunaj, 3. oktobra. Za nemško nacionalno zvezo so bili danes dr. Gross, Dobernig, Wolf in Pachar pri ministrskem predsedniku konferenci je prisostvoval tudi pravosodni minister Hochenburger. Ministrski predsednik baron Gautsch je razložil program za jesensko zasedanje parlamenta. V prvi vrsti je revizija poslovnika, ki je potrebna nove rešitve, potem je draginsko vprašanje, v katero pa vlada — po izjavi kabinetnega načelnika — ne namerava poseči z iniciativnimi predlogi. Dalje predloži vlada načrt za resolucijo uradniških plač še pred 15. oktobrom, da stopi tožadveni zakon s 1. januarjem prihodnjega leta v veljavo. Po rešitvi teh zadev se bo zbornica pečala s proračunom za 1912 in pa z brambnimi predlogami. Na ugovor posl. Grossa in Wolfa, da vladno stališče napram češkim šolam na Dunaju in na Češkem zmanjšuje šanse češko-nemške sprave, je izjavil baron Gautsch, da smatra šolska vprašanja za čisto upravne zadeve, v katere se ne vtika.

Socialno-demokratična akcija zoper draginjo.

Dunaj, 4. oktobra. Načelstvo nemškega socialno-demokratičnega kluba je sklenilo vplivati na predsednika poslanske zbornice in na parlamentarne stranke, da se postavi draginski predlog socialno-demokratičnega kluba kot prvi predlog na dnevni red poslanske zbornice. Če se bodo mešanske stranke temu načrtu uprle, bodo socialni demokratje zahtevali, da se o dnevnem redu glasuje.

Zvišanje uradniških plač.

Dunaj, 4. okt. Predloga o zvišanju uradniških plač je že zgotovljena in jo vlada predloži še prihodnji teden poslanski zbornici v odobritev. Finančno pokritje za uravnavo uradniških plač namerava vlada dobiti na ta način, da bo porabila kredit za zgradbo lokalnih železnice in po to zvišala železniške tarife in pa z direktnimi davčnimi predlogi. Baron Gautsch je zastopnikom nemške nacionalne zveze decidirano izjavil, da vlada sedaj ne misli na nove indirektno davke.

Četrt pri ministrskem predsedniku.

Dunaj, 4. okt. Danes popoldne sprejme baron Gautsch načelstvo enotnega češkega kluba, da ga informira o vladnem programu za jesensko zasedanje zbornice.

Ministrski svet.

Dunaj, 3. okt. Danes popoldne je bil ministrski svet, ki se je pečal s pripravo mi za državnozbornsko zasedanje.

Češki deželni zbor.

Praga, 3. oktobra. Deželni najvišji maršal je na današnji seji naznanil, da je cesar sankcioniral zakon, po katerem ostanejo narodno politična, finančna in šolska komisija v permanenti. Nato se je zbor odgodel.

Praga, 3. oktobra. Permanentni šolski odsek bo v ponedeljek 9. t. m. razpravljal o regulaciji učiteljskih plač.

Praga, 3. oktobra. Narodno politična komisija, ki se ima baviti s predlogi glede na češko nemško spravo, se snide prihodnji ponedeljek na sejo.

Iz tržaškega deželnega zbora.

Trst, 3. oktobra. Na današnji seji deelnega zbora so socialni demokratje

interpelirali vlado za stran zadnje stavke pomorščakov. V interpelaciji pozivljajo vlado, da enkrat definitivno uredi razmerje med mornarji in brodarstvi podjetji. Nato se je nadaljevala razprava k stavbnemu zakonu.

Naslednik kardinala Puzyne.

Lvov, 3. oktobra. Za naslednika rajnega nadškofa Puzyne bo bržkone že prihodnje dni imenovan lvovski kanonik knez Sapieha, ki je sedaj tajni sekretar v Vatikanu.

Bosanski sabor.

Sarajevo, 3. oktobra. Včeraj se je slovesno otvorilo drugo zasedanje bosanskega sabora. Nekoliko minut po 11. dopoldne je prišel dr. željni šef feldcajgmajster Potiorek s člani vlade v zbornico in je dal prečitatati cesarski patent, potem je pozdravil sabor in izrekel upanje, da bo novo zasedanje uspešno. Novo predsedništvo je storilo predpisano obljubo. Nato je predsednik Šola otvoril sejo. Prečitali so se samo dopisi, med katerimi je tudi pismo bivšega deželnega šefa Varesanina za slovo. Potem se je seja zaključila. Prihodnja seja je v četrtek.

Sarajevo, 3. oktobra. Saboru se predlagajo zakonski načrti o gradnji železnice Banjaluka-Jajce, Novi-Bihać, Tuzla-Brčka.

Vojni minister v Budimpešti.

Budimpešta, 3. oktobra. Novi vojni minister vitez Auffenberg je naznanil grofu Khuen-Hedervaryju, da pride v sredo, 11. t. m. v Budimpešto napraviti vizite pri ogrskih ministrih. Auffenberg ostane v Budimpešti dva dni.

Khuen Hedervary o Tomašiču.

Budimpešta, 3. oktobra. Na današnji seji je ministrski predsednik grof Khuen odgovarjal na interpelacijo opozicije, ki je očitala banu, da zlorablja kot član raznih bank svoje banskno mesto v osebne spekulativne namene. Khuen je dejal, da je koalicija sama izrazila željo, da postane Tomašič hrvaški ban. Tomašič je prevzel banskno častle pod pogojem, da obdrži pozicije, ki si jih je z 20 letnim delom pridobil. Ne bi bilo prav in pravično zahtevati od človeka, da resignira na dohodke, ki si jih je s poštenim (?) delom pridobil. Trditev, da stoji Tomašič na čelu trialističnega gibanja, je iz trte izvita. Zbornica se je zadovoljila s Khuenovim odgovorom.

Poraz portugalskih monarhistov?

Lizbona, 3. oktobra. V mestu vlada popolna anarhija; civilni guverner je odstopil. Pri protiklerikalni manifestaciji je prišlo do ljutih spopadov; več oseb je ranjenih, okoli 200 aretiranih.

Lizbona, 3. oktobra. Četa zarotnikov je hotela udreti pri Chavesu čez mejo, a jo je republikanska mejna straža odbila.

Lizbona, 3. oktobra. Iz Oporta so pripeljali po morju 125 rojalistov, ki se bodo morali pred sodiščem zagovarjati zaradi zarote.

Lizbona, 4. oktobra. V notranjem ministertvu izjavljajo, da je klerikalno-monarhistična zarota končala s popolnim fiaskom.

Mehiko.

Mehiko, 3. oktobra. Madero je izvoljen za predsednika republike. (Madero je bil vodja zadnje vstaje.)

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

!!! Železničarji, pozor! !!!
Pri nakupu sukna in manufakturnega blaga priporočamo trgovino

Lenassi & Gerkman
Ljubljana, Štritarjeva ulica št. 4.

Pa kaj se to pravi,
Če trebuh boli?

Pri pametni glavi:

zavžij!

Krepčilo želodca,

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost

liter K 240.

Kabinetna kakovost

" " 480.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27
v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. — Priznana fina kuhinja. — Izborne pijače. — Nizke cene. Lepi gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

Priporočam svojo bogato zalogo

nagrobni spomenikov

iz najraznovrstnejšega kamna. Zaloga se nahaja v moji delavnici in na dvorišču pokopališkega oskrbnistva. Istotam so na razpolago tudi cementni in kamniti nagrobni okvirji lastnega izdelka. Naročila, bodisi iz granita, sljenita, labradorja, kraškega in beljaškega marmorja itd., jako točno in z nizkimi cenami. Preskrbujem tudi slike po najnižjih cenah.

Fr. Kunovar, kamnosek

∴ LJUBLJANA, novo pokopališče ∴

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

Jernej Bahovec

naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

(Palača Assicurazione Generali).

Tovarniška zaloga pisemskega papirja in šolskih zvezkov. — Razglednice: ljubljanske, pokrajinske, planinske itd. — Založništvo nastanskih slik za Černivcevo računalo. — Silikarske potrebščine: barvice, šopile itd. — Črnila vsake vrste. — Velika zaloga kipov slovenskih literatov. — Spominke knjige.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

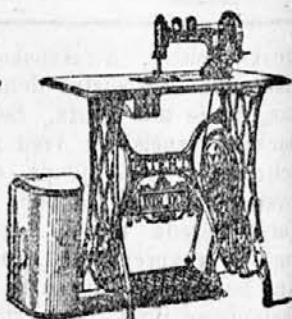
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa

Ceniki zastoj in franko.

Stavbenaparcela na Glincah

na zelo ugodnem prostoru se prodaja.

Poizve se v Linhartovi ulici št. 7, opoldne od 12.—1. in zvečer od 6. ure naprej.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“.

Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.

V prenovljenih prostorih in pod novim ravnateljstvom se priporoča sl. občinstvu za obilen obisk.

Sprejme se tudi več gospodičen v kuharski pouk.

A. Rasberger

Ljubljana, Sodnijska ulica 5

Nič ne pomaga!
Moji gramofoni in
godbeni avtomati
so le najboljši!

Delavcem in delavkam

priporoča se

velikanska zaloga
zgotovljenih oblek
po najnovejšem ∴
kroju za jesen in
∴ ∴ ∴ ∴ zimo

Konfekcijska trgovina

A. LUKIČ

Ljubljana, Pred škofijo 19.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in ino- zemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. — Vedno nizke cene.

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

v Ljubljani

priporoča svojo

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon šte. 168.